O:IRZARDIRO

ORGAO DA IRMANDADE GALEGUISTA D'O URUGUAI

Nº 2 - Segunda época | Direitores responsabres: Xosé L. Villaverde - M. Vázquez Valiño | Ejido, 1617 - XANEIRO 1959

EDITORIAL

No pirmeiro centenario do nascimento de A. Brañas

Na eirexa gótica de Santo Domingo de Compostela, fronteiro ò sartego que garda o corpo da nosa Rosalía, durme o seu derradeiro sono Alfredo Brañas de quen se compre n'este ano un século do seu nascimento. Ben está que alí repouse a carón da nosa mais outa lírica. Eles dous simbolizan o noso rexurdimento.

Asín como Rosalía é a fina e sotil emoción da nosa i-alma, fonda e tenra, asín Brañas é a verba de aición, o senso da vida práitica, o estudo dos probremas da realidade. Comprétanse, pois. Brañas coma Rosalía adiantáronse, en certo xeito, a súa época. Sentían, presentían, no medio da situación do seu tempo, unha Galiza do porvir, mais feliz, que poidera crial-os seus fillos en ledicia e benestar, abastada de seu.

Brañas, universitario, culto, con senso internacional, esbesullaba alén das fronteiras da Terra e de España, o rexurdir das nacionalidades e a emancipación dos campesiños. O eixempro da nosa irmá, alonxada e amada, Irlanda feriu o seu corazón. Como fondo berro apixoado ceibou aquel seu canto: "Ergue labrego, érguete e anda, coma en Irlanda, coma en Irlanda". Coidaba —cicais con eiscesivo outimismo— que os labregos irlandeses, escravos dos seus señores, tiñan xa acadado a sua redención. E pensaba que cousa semellante podía e debía acontescer na Galiza.

O seu libro principal "El Regionalismo" foi a primeira eisposición de conxunto da tesis rexionalista na España. O infruxo d'aquel libro no movimento catalanista foi grande. Moitas das suas ideias teñen vixencia inda hoxe. Mais, craro está que non podemos xuzgal-o —se queremos ser xustos— côs criterios do noso tempo. Moita auga pasou dende aquela pol-as pontes da política, nacional e internacional, da socioloxía e da economía.

O que hai que prezar e ollar en Brañas é, denantes que nada o esprito que o alentaba, a arela d'unha Galiza ceibe, c'unha economía ben orgaizada, axeitada a sua realidade, c'unha cultura propia, aquêcente o noso caraiter, ; nosa tradición, ás nosas posibilidades de futuro.

Non hai que se deter —lêndo a Brañas— nos pequenos detalles, nas afirmacións circunstaciaes, produto do tempo e, por eso, pasaxeiras. Hai que ir ó fondo, ás suas ideias básicas, ó sentimento que encarnaba. Eso é permañente, o de menos bretemosa— en moitos galegos que os precederon. Eso é o que está vivo e alenta nas mais novas xeneracións nosas, o que pasaremos, como lume sagro, ós que veñan trás de nós.

Conferencia das Irmandades Galeguistas en Bos Aires

Os días 10 é 11 deste mes tivo logar a xuntanza irmandina dos núcleos dos dous países veciños, Argentina e Uruguai. Estiveron presentes delegacións de Bos Aires, Mar del Plata, Rosario, Mendoza e Montevideo.

A Conferencia acordou, entre outras cousas, aprovar a laboura feita pol-o Consello de Galiza, e reafirmarlle a total confianza pra que prosiga labourando en pro da liberación da nosa Terra, en colaboración cos governos exilados de Cataluña, Euzcadi e demáis forzas repubricáns aituando no exterior ou dentro da Península.

Tamén se acordou facer o posibre pra tirar unha pubricación mensual de común acordo con todas as irmandades d'América do Sur é estreitar relacións con todos os irmandinos espallados pol-o mundo; repuxar e condenar o proyecto do Congreso da Emigración a Ultramar orgaizado en Hespaña ca intención de propagar, ainda máis, a emigración, exportando homes na procura de divisas, dando así as persoas o mesmo trato que as mercaderías.

Así mesmo acordou a Conferencia, mandar un saudo a Fidel Castro (fillo de galegos) e por seu intermedio ao pobo cubano por terse liberado da dictadura de Batista. Enviar un saudo garimoso —por meio de unha Comisión da mesma Conferencia— a Doña Virginia, viuda do noso guieiro e inmorrente Castelao.

Foi esta xuntanza irmandina un memorable aconticimento, sendo de desear que se orgaizen outras Conferencias máis a miudo pra coordinar esforzos e intercambiar ideias sempre en ben da nosa terra galega.

Mensaxe do Segredario do C. de Galiza

Niste mensaxe a Nación Galega, formulado no abrente do 1959, queremos destacare, de xeito especial,, o propósito da integración económica e política da Peninsua. Propósito que encarna o postulado máis transcendente do movimento reivindicatorio no que se atopa empeñado o povo galego.

- O PLEBISCITO GALEGO:

Fagamos algunhas consideraciós:

O feito histórico do plebiscito galego de ano 36, afirmou a persoalidade da Patria Galega. Puxo de novo a nosa vontade política i-o noso sentimento nacional. E trocou o noso direito natural en direito positivo. Dende entón dispoñemos dun estrumento legal no que basare as futuras conquistas.

O Estatuto non é, pra nós, unha meta, senón un precedente. Do estatuto pra diante seguiremos as nosas reivindicaciós.

A República do 31 tamén é, pra nós, outro precedente que fixo posibel o Plebiscito do ano 36.

Os precedentes quedan atrás, son cousas do pasado. Pro, tamén poden tere a virtud de proieitalas cara o adiante e, daquela, convírtese en semente de futuridades. E iste, precisamente, é o caso da República do 31 e do plebiscito do 36.

- OS MARTIRES:

Máis hai un feito que care en perennidade, en presencia eterna e conmovedora: é a inmolación dos nosos Mártires. Galiza manterá aceso o fogo de ademiración e da gratitude os que morreron por redimila. Iles, os Mártires da Patria Galega, contarán eternamente con un outare en cada peito galego. Un outare onde se oficiará o culto, perenne i-eterno, dos ideás perennes i-eternos, polos que iles morreron.

- A UNION DO POVO GALEGO:

A unión do Povo Galego, non pode xurdire do esquencemento, da ingratitude e do renego que poidere tapare á maneira de trapo infamante, o recordo da loita, da inxusticia e do crime. E, tamén, o recordo da mentira, que, a lei dos vencedores, que escriben a historia ó seu xeito, quere impoñere por verdade.

A unión do Povo Galego xurdirá do culto común os nosos Mártires: do recordo do seu sagrefizo, da consagración dos seus ideás a da confirmación da xusticia e da verdade que iles defenderon, e pola que iles morreron.

Os galegos iremos caro o mañá coa fronte ergueita, e na aititude afirmativa da nosa libertade, do noso sere, e da nosa Patria. Unha aititude afirmativa da Verdade, da verdade auténtica, leal, sin dirfraces.

- O FRACASO DO ESTADO CENTRALISTA:

E un feito histórico, non discutibel que, o Estado hespañol centralista, uniformadore e castelanizante, fixo falsa roita. O sere da Peninsua é duro, e non cede a presión uniformadora. Resiste e imponse. Portugal arredouse e sigue sendo Portugal. Galiza, Cataluña e Baskonia, fican asoballadas; máis, a sua lealtade ó propio sere nacional, mantense insobornabel: a cultura peculiare frorece no xeito a na fala de cada povo. As arrelas de libertade son cada día máis acesas en galegos, catalás e bascos.

A PENINSUA NON E UNIFORMABEL: Velei o erro histórico do Estado hespañol.

Castelán soio pode selo Castela. Galiza seguirá a sere Galega, e non Castelán. E do mesmo xeito ocurre cos demais povos diferenciados.

Tal é a realidade. Unha realidade básica, na que hai que fincare o pé pra deixare o camiño falso e collere o verdadeiro.

- A INTEGRACION PENINSULARE:

Nembargantes, a integración da Peninsua é un grande e outo ideal.

A xeografía manda: e, xeográficamente considerada, a Peninsua é unha unidade isolada, chousada dentro de límites naturás. Unha unidade xeográfica con grande variedade de recursos, e con inxentes posibilidás económicas. Con unha vinculación idiomática que sobrepasa os douscentos millós de almas; correspondendo unha metade desta cifra a fala galego-portuguesa, i-a outra metade a fala castelán. Todo parecería prometere que a isa unidade xeográfica tería de correspondere algún xeito de unión económica, cultural e política.

O estado espanhol, levado do seu afán uniformista, non dou con ise xeito de unión. E, hoxe, a integración da Peninsua fica definitivamente descartada das posibilidás do Estado hespañol. Inda máis: atal integración peninsuare, xa non é siquera unha aspiración, nin prousima nin remota, da política de ningún partido hespañol.

- A MISION DE GALIZA:

Galiza ten a misión —que diríamos providencial— de conxugare as forzas espritoás salvadoras cando na Peninsua todo se afunde. Cando o Estado hespañol fai defeizón, Galiza xurde e busca novos camiños; fai alomeare a fé i-a espranza, e xenera inerxías novas e folgos novos que empurran cara unha futuridade de prespeitivas anchas e fitos ergueitos. Esi xa ten sido por dúas no decorrer da historia.

O Estado hespañol, centralista, iniformadore e castelanizante, ve ne Portugal, apenas un veciño. E vive de costas a iste veciño que non quixo deixarse asimilare, que non consinteu a verse dexenerado o reducido a condición de provincia castrapa.

Mais a nós, ós galegos, nonos ocurre a mésmo. Nós non temos por qué compartire a terquedade do Estado hespañol. Nós sentímonos moito máis perto dos portugueses que dos hespañois. Os Portugueses e nós semellámonos; somos coase iguás. Un galego é moito máis estraxeiro en Castela que

en Portugal. Os portugueses e nós falamos o mesmo idioma e temos a mesma cultura. A saudade e tanto diles como nosa.

Os galegos non queremos vivire de costa pra Portugal.

Os portugueses son nosos irmans. E nós, os galegos, aspiramos a un cordial entendimento con íles. Queremos vivire avencellados con íles. A nosa vida espritual xa é común. Por enriba das fronteiras e do mare, voan as ideas, voan os sentimentos.

Os galegos sentimos a arela de botare vencellos políticos e vencellos económicos que xungan os esforzos do alen e do aquen Miño nunha laboura común.

O Estado hespañol é un impedimento que conta ista arela que sentimos os galegos.

E' ó imposibilitare as nosas relaciós, ó impidire o entendemento i-a cooperazón de portugueses e galegos, o Estado hespañol corta en seco a única posibilidade de que ainda podemos dispoñere pra acadare unha unión dos povos da peninsua.

Soio trocando en solidaridade política a irmandade natural que nos xungue a galegos e portugueses, será doado dispoñere dunha base firme pra que os povos da Peninsua poidan chegare a un entendimento económico e político.

Pra chegare a iste entendemento faise imprescindibel o enfrentarse co Estado hespañol. Enfrentarse con ile de xeito radical: sin tere en conta que seña de direita ou de esquerda; monárquico, repubricán ou totalitario. Pois todos iles son centralistas, uniformadores e castelanizantes. O mesmo repubricanismo federal hespañol é unha pura teoría e terá que ser axustada a realidade plurinacional da Península. Por iso en ningún ideario do pensamento político hespañol até hoxe praiticado ten cabida o postulado da integración peninsuare.

Hai que abrir brecha nisa vella concepción que mantén dividida a Peninsua en dous estados virados do costas un pra o outro. Hai que abatere isa política negativa e fracasada. Hai que superala.

E iso é o que nos propoñemos ó postulare o previo entendimento entre Galiza e Portugal.

De persistire a tendenza asimilista —tendenze que informa dun xeito total, absoluto, a todo pensamento político hespañol—, de persistire, repetimos, isa tendenza asimilista, non solo Portugal seguirá de costas pra Hespaña, senón que, Galiza, Cataluña i Euzkadi, irán requintando, irán eisacerbando o seu nacionalismo deica estinguiren un acedo separatismo.

Dado que a Peninsua é, naturalmente, un conxunto de naciós perfeitamente diferenciadas, pra facere posibel que iste conxunto natural de naciós poida constituire nunha comunidade política de naciós, resulta evidente que o entendimento entre os dous povos irmáns, entre Portugal e Galiza, tan de sere o primeiro posa. Un paso básico e absolutamente necesario.

Postulamos, pois unha comunidade de naciós basada na autodeterminación dos ditos povos da Peninsua.

Unha comunidade de naciós que artelle e vitalice a economía de toda a Peninsua no seu conxunto, na sua integridade.

Unha comunidade de naciós que nos permita desenrolare nunha efeitiva cooperazón política e cultural.

Unha comunidade de naciós que levante a cotización da nosa potencialidade e do noso prestixio no concerto dos estados de Europa e do mundo.

Veleí o camiño, o verdadeiro, o único camiño que debe seguirse pra erguere a Peninsua da postración e da servidume, da miseria moral e fisica na que a vemos sumida, o mesmo baixo o Estado hespañol que baixo o Estado portugués.

E veleí, tamén, o papel decisivo e salvador, que lle está reservado desempeñare a Galiza niste intre de crisis e de incertidume no que se debaten tanto Hespaña coma Portugal.

Que niste abrente ano 1959, reciban os povos de Peninsua, e do mundo, o mensaxe de irmandade cordial que vai implícito nista decraración de propósitos.

ANTON ALONSO RIOS.

Bos Aires, 1º Xaneiro 1959.

MERECIDO HOMAXE

Pepe Fernández cibdadan hounorario de Galiza

O día 23 de San Martiño do pasado ano a coleitividade galega do Uruguai adicoulle un xantar, en homaxe garimoso a Xosé Fernández Seivane, que enchew o gran salón do Rambla Hotel cas persoas máis destacadas de todal-as institucións galegas. Niste aito o encarregado de falar en representación da coleitividade foi o irmán Manoel Domínguez Santamaría que en profundas e sentidas verbas dixo:

"Irmán nos sentimentos pol-a Terra Nai,

Bó e xeneroso Pepe Fernández:

Un fato de galegos d'iste curruncho de América acordamos xuntarnos hoxe co gallo de decirche o moito que che queremos.

A razón d'iste espandimento garimoso e doado de alcontrar.

Perteñecemos a un fato pelegrín, proviñente d'un pobo que se fixo pelengrín envolveito na brétema da saudade.

Unha data xa lonxana no tempo perdimol-a paz e saimos a percurarla pol-os vieiros do mundo.

N'ises mesmos vieiros tamén teñen os ollos postos os que ficaron na Terra.

Algo estrano pasóu por todos nós pra que eisi perdéramos a nosa tranquilidade, e nos fixéramos pelengrín. Un ar de tebras asoprou pol-o noso lar, pol-as nosas viñas e as nosas leiras; un friaxe de medo sobrecolléu ós homes de boa vontade porque unha cousa belida foi ameazada. Isa cousa fermosa alenta forte e puxante no noso pobo e chámase cultura.

Tremaron os homes de boa vontade porque as nosas liberdades atopáronse coutadas, calaron as voces nas gorxas dos mozos e os nosos nenos deixaron de surrir.

Pro foi un intre sómente. Porque a cultura é o máis entranable d'a ialma d'un pobo, e a-ialma amóstrase ceibe ainda que o corpo sexa encadeado, os homes negados, as mulleres e os santos malfadados!

Porque cultura é espera, tensón creadora; é o sulco aberto na terra pol-as mans dos noso homes i-é i sulco que a dór e a espera marcou nas suas facianas.

Cultura é o fungar dos piñeirales, e o balbor lírico da fala trasladado o alalá; é a faterna do investigador i-é a surrisa lene dos nenos.

Endexamáis ninguén arrapiñaralle a Galicia o doce e tenro matinar dos seus nenos, porque si iso fora, xa non sería Galicia, porque haberíamos ardido, sucumbido os galegos todos.

Os galegos amamos a paz; queremos ser un poco ceibe, señor do noso porvir, recramamos a posibilidade de probar as nosas forzas nas tarefas do músculo, do espríto.

Temos fondamente enraizado o sentimento da nosa paisaxe, i-orgulo da nosa fala.

E confiamos na redenzón da nosa Terra.

Galicia quer que o seu nome sexa pronunciado sen dór nin angurias, sen resoancia d'emigrazón ou d'eisilio.

E poderá. Algún día será nai e señora.

E pol-o esprito e os músculos dos seus fillos, pol-o degoro d'investigador, pol-a verba do poeta sairá a plenitude creadora da sua lingua, que é a plenitude da sua cultura.

Galicia do Apóstol e dos mariñeiros! Galicia d'agro e do mar! Galicia da vide e do centeo! Galicia de Rosalía e Castelao!

Terra inmorrente! Terra a Nosa!

Pepe Fernández: Cando tí sales a cantar, a recitar a interpretar persoaxes, estás procramendo as virtudes do noso pobo, estás traballando pol-a saúde espritual de Galicia, pol-a surrisa dos seus nenos, estás avencellando no noso corazón a fe no porvir.

Eisi, non te queremos porque falas a nosa lingua e cantas os alalás e as cantigas de berce que lle ouvimos a nosa nai e cantamos logo nós pol-os camiños da terra, e máis logo pol-os camiños do mundo, senón tamén porque n'ise espallar do nos o arte e da nosa cultura, vas cumprindo unha laboura d'amore e diñidade esencial na reivindicazón dá ialma coleitiva.

E querémoste tamén pol-a túa nobreza e a túa valía de home de ben, e tamén porque nos intres asociáis, cando pol-a liberdade de Galicia fixeron falta as nosas voces, os nosos brazos, as nosas imprecazóns e os rogos e as bágoas das nosas mulleres, tí surxiche tamén berrando por Galicia, entoando e pregando por ela.

Por todo isa queremos que sexas un de nós e te sentes a nosa cabeceira cos mellores.

Cando a terra recobre os direitos pol-os que tanto loitan os seus fillos, nos iremos a pedirlle ós que gobernan:

Abride a porta grandeira ampriamente e deixade entrar por ela a iste señor que se chama Xosé Fernández Seivane, ou millor, máis noso: Pepe Fernández.

E n'iste intre, dende o máis fondo dos nosos corazóns procramámosche cibdadán hounorario de Galicia:

Irmán: Saúde e Terra!"

Logo das garimosas verbas ditas con profunda emoción por Domínguez Santamaría falou o irmán Xosé B. Abraira, destacado elemento galeguista de Bos Aires que era portador da representación dos bos galegos da veciña orela, quen en sencillas e moi emotivas verbas, fixo entrega a Pepe Fernández do número especial de "TERRA A NOSA" asinado pol-os menbros do Consello de Galiza, Srs. Dr. Ramón Suárez Picallo, Elpidio Villaverde e Alonso Ríos. Para findar con iste emotivo e garimoso aito fixoselle entrega dun fermoso pergameo co tiduo de Cibdadán hounorario de Galiza, asinado por tod-os asistentes a este garimoso aito de agradicimento e de gratitude a Pepe Fernández pol-a sua moita e boa laboura en pro da NOSA TERRA.

OFICINA COMERCIAL

"GALICIA"

M. VAZQUEZ VALIÑO

G. JUNQUERA IGLESIAS

- INMOBILIARIA
- CONSTRUCCIONES
- DINERO EN HIPOTECA

Julio Herrera y Obes, 1342

1er. Piso Teléf.: 8 40 01

O Mariscal Pardo de Cela

A lembranza do noso Mariscal ven unha e outra vegada ás almas dos bós galegos. A sús morte enceta o longo viacrucis de Galiza. Con él morreu doorosamente a espranza d'unha Galiza que poidera ser terra progresista, culta, pra ben dos seus fillos e enrequentamento da humanidade. Afogouse unha patria dina, pol-o seu pasado grorioso, de un porvir mais lucidio.

Como tal símbolo relembramos a Pardo de Cela. Como símbolo d'unha Galiza que loitou por mantel-a sua persoalidade, a súa lingua e cultura, o seu xeito de vida e veuse asoballada por unha imposición allea. D'aquel vencimento arrinca toda a nosa traxedia: o enquizamento e atraso da nosa economía agraria rexida por leises inaxeitadas, o afundimento da nosa cultura, o desterro oficial da nosa lingua, a perda do noso dereito.

Ese é o mal que temos que remediar. Pechal-o paréntesis que se abrira cando as cabezas do Mariscal e mais do seu fillo rolaron sanguiñentas pol-o chan na praza maior de Mondoñedo. Dende aquela, Galiza xa non foi mais dona de sí; outros a mandaban, e assím foron as cousas. Atraso, probeza, incultura. Incapaz a nosa Terra de soster ós seus fillos, tiñan que sair a percural-o pan no eistranxeiro. E porén, unha Galiza ceibe, progresista, moi ben poidera mantel-os porque é terra rica, en potencia, cuaxeque privilexiada, sobor de dous mares, con non extremoso crima e terra fértil. Cando se pensa no que, en piores condicións, teñen feito daneses, holandeses e suizos, por eixempro, non é dificil imaxinar o que Galiza sería quen a facer se a tivesen deixado, se non tivesen coutado o seu desenrolo, a súa libertade, pra logo deixarla esquecida, desasistida, maltratada.

Hai que pechal-o paréntesis que se abreu coa morte de Pardo de Cela. Retomal-o camiño tronzado n'aquela hora fadal. Loitar por soerguel-o noso esprito, a nosa economía, a nosa cultura. Atal é o senso de que conmemoremos, ano tras ano, ó noso Mariscal. Non con bagoas esteris senon con aición. Os nosos homes poden levar a cabo a obra, si se lles deixa. Se teñen probado en terras alleas do que son capaces, mais doado lles será na propia.

GALEGUISMO

O galeguismo non é, como pretenden moitos dos que o combaten sen coñecerlo, un sentimiento eiscrusivista, illador, infroitífero, como todo egoísmo, de aversión e mal disimulada xenreira, on cando menos de indifrenza a todo o que non sexa da terra. Non é tampouco, como outros coidan, un impulso rexoubador, de algueireio e trangallada, algo así como unha aispontánea e fonda apetenza pol-o puramente anecdótico e pintoresco que a terra perteñece e na terra xurdeu. Nin é, asemade, como outros queren que sexa, a incondisonal e choida adesión a todo o propio, sexa, como sexa, bon ou malo, con desprecio de alleo, e somentes pol-a cativeira sinrazón de sere propio.

Moi lonxe de iso. O galeguismo é a afan creador de unha concenza e de un sentimento nazonaes que, traducíndose en feitos, da como consecoenza o xurdire da evidente persoalidade galega, unha e única, con todal-as suas derivacións. O galeguismo é o impulso íntimo que leva e obriga até o sagrefizo pol-o adianto e a libertade patrios sen cobiza de recompensa nen outras miras que as de que a prosperidade da terra se consolide e afirme cada vegada mais. O galeguismo é a prena identificación coá terra, a estreita compenetración con ela, sinceiramente, cordialmente, de un xeito sereo e refreisivo que permita decote gabar aquelo que se deba gabare sen mágoa de inmodestia ou de fachenda recusabel, e censurare aquelo que o mereza coá ollada posta sempre nun propósito firme d'enmenda inmediata.

E ainda mais que todo o devandito, ou si se quere como abranguendo e sintetizando o devandito, cabe afirmare sen dúbidas nen vacilacións que o galeguismo —o verdadeiro, enxérgase ben, isto é, o que tamén se chama nazonalismo, non o outro, o que por ahí eisprotan e aproveitan os *del regionalismo sano y bien entendido*— é a cobiza suprema e nobre d'erguere a Galiza —o que non siñifica odios nin xenxeiras pra ninguén— até a categoría máisima de pobo saberán a siñor de si mesmo, pra que dispondo dos seus destinos, sendo cada vegada mais sua, sexa, ao mesmo tempo, mais universal e pol-o mesmo mais benficiosa pra o acervo común da cultura e o adianto mundiaes, xa que, como di o mestre ilustre Miguel de Unamuno, "Canto máis do seu tempo e do seu país é un, mais é de todol-os tempos e dos países todos. O chamado cosmopolitismo e o que mais se opón a universalidade". E por iso, coincidindo con isto i-estimándoo xusto e indubitabel, xa que a lección dos feitos a ollarse en todol-os pobos ben craro nol-o di, é pol-o que os galeguistas poñemos o noso esforzo e todo o noso entusiasmo na ennobrecedora e outa tarefa de conseguire que a Galiza, deixando andadores eistranos i-empregando soio os propios —a fala en primeiro termo—, poida sere por si, eiscrusiva e directamente ,sen ningunha mediación allea, factor a pesar e a participare na magna e xúrdia obra do progreso universal.

RAMÓN VILLAR PONTE.

A TRISTEZA DAS LIÑAS PARALELAS

A fé nos destinos da Galiza xustifica a intenceon d'iste artigo. Todo verdadeiro progreso háse afirmar e xurdir d'unha millor estratexia, psicolóxica. Deternos no paisaxe, nas posibilidás económicas, fiar das mudanzas ventaxosas do mundo, é quedarse na cortiza, na tona do vivir humán. Consideremos na hestorea dos homes d'esprito un istante de radical tristeza. Diant'il son ben pouca cousa tol'os demáis momentos d'acedo labio. Ténse chamado de moitas maneiras, pr'algús apenas dura un anaquiño, fuxitivo, de tempo. Todos pasan por il e pr'os que non'os superan (ben poucos) ronsela duramente o vivir enteiro. Vibra na entrana da maor parte dos poemas, das páxinas de novela, de filosofía, de ensayo, na fonda lonxanía interior dos cadros, na eispreseon das esculturas, na loita d'arquiteitura por amostrar un esprito, nas obras que o largo dos séculos disfroitan da superior virtude de ferir, maxicamente, o curazón das yalmas. Onde millor vence a esgravieza da materea e sin dúbida, na ceibe fluideza da múseca, na sonata, no andante da sinfonía. Vibra tamén d'un xeito máis vagoroso nos contos populares. Pois a lei d'ise istante están obrigados os individuos e as xeneraciós. Todos precisan elexir seu camiño, escoller entr'o ensoño e a realidade.

O que quer decir entr'a realidade do esprito e a realidade do mundo feita de esprenceas acuguladas que se impoñen pol'a proipia inercia. Escolmando calquer camiño non se libra da presencea do outro; os dous marchan con difrente velocidade, ollándose, sendo un pr'outro coma o espeutro d'un remordimento, sin xa s'atoparen endexamamais o'a fatalidade das paralelas crásecas.

O mozo nádo pra poeta fáise notario; quen cavilaba na redenceon da sua terra forma por imposiceon da realidade na lexión dos quía escravizan; noxentas anqueiras ocupan as horas que se dispuxeron pr'o cultivo do esprito. Arredor dos vintecinco anos claudican a maor parte dos homes. Xeneraciós superiores apenas queren ser primaveiras cando xa perducen a areola criadora de futuridades pra s'atafegar en froitos positivos e urxentes. Pra algús na serán a'outono dibuxan tráxicas as rutas paralelas. "Ditoso quen ocupado en trazar a sua liña positiva non volve os ollos á pantasma da outra", din os máis. Hai épocas enteiras (d'elas a que d'un xeito xeneral chamaremos da preguerra) que figuran ter esquencido o progreso da liberación é trunfo do esprito. Entón, precisamente, en tempos que se chamaban de progreso sentíase certo pracer na comodidade do fatal paralelismo. Amábase a evidenza do postulado. Perteñece a matemáteca vella. Débese convertir en probrema pra resolvelo conforme as arelas superiores. As paralelas xúntanse no infinito. A soluceón está en traguer o noso vivir presente un pouco d'infinitude.

Aquila angustea das obras do pensamento e da arte baixada e posta a tono c'o vivir diareo, será a forza que veña a vencer a pantasma acreditada da realidade. Unha xeneraceón que chegara a dirixente sin traicionar o propio esprito gozaría d'alegr'a d'un heroísmo superior ô das antigas épicas. A noxenta realidade qu'escraviza â maor porceón dos galegos está integrada por un montón de tristes herenceas, que c'o tempo se foron fixando hastra adequirir un aspeuto de intanxible solideza. Mais todos sabemos non ser esa realidade do esprito galego. Iste demanda pasar d'ensoño, a feito, de ideal lírico a ideal práctica, a regrada comunidade dos fieis, vencendo a fatal postulado das paralelas irreconciliabres. Entón non haberá remordimentos, nin o cantar falará no tono e nas palabras d'arelas fracasadas. O vivir galego chegará â unidade psicolóxica esenzal e a sua figura xeométrica serán, entroques das probes paralleas, as ramas de novas curvas abertas lanzadas car'a todol'os futuros.

R. Otero Pedrayo.

A alborada dende lonxe

Lonxe da terra adourada,
¿quén non s'henche de ledicia
ô escoitar unha alborada
garimosa de Galicia?

Da pasada mocedade
revivenos a memoria;
d'outros tempos, a saudade;
d'antigos trunfos, a groria.

E vémol-o bó gaiteiro,
de corte rixo e trunfante,
levando, com'escudeiro,
o mozo do redobrante.

E ô salir, antre fulgores,
do sol a roda dourada,
paxaros, ríos e frores
cantan a nosa alborada.

Avelino Rodríguez Elías.

PROTEJA SU AHORRO
Deposite sus economías en el
BANCO DE GALICIA

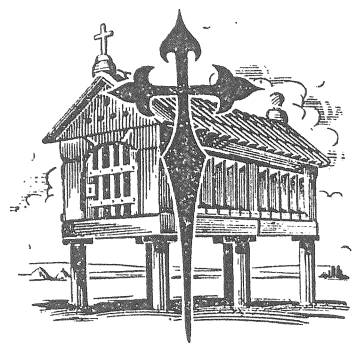

Casa Central: 25 DE MAYO 471
SUB-AGENCIAS:
- "LA CORUÑA" - Cordón: Av. 18 de Julio, 1874 - Tel. 4 68 70
- "LUGO" - Avda. Uruguay: Avda. Uruguay, 1250 - Tel. 8 55 12

Aito de Homaxe a Luis Companys

Invitados especialmente pol-o "Casal Catalá" asistimos o aito de homaxe que a coleitivadade catalana rindeu a Luis Companys no cabodano da sua morte.

Os galeguistas non podíamos faltar n'este sito no que se lembrou o gran tribuno catal;n. Era unha obriga estar presentes n'él, porque ademais de loitar, uns e outros pol-os mesmos ideaes, e têr izada a mesma bandeira das liberdades dos pobos da Hispania, non podemos esquecer que cando a nosa Terra foi domiñada e asoballada pol-o franquismo, os galegos que poideron fuxir d'ela, atoparon na Cataluña de Companys a mais fraternal e garimosa acollida.

Catalás, vascos e galegos unidos pol-a afinidade de idealoxía, nascida do paralelismo dos nosos intreses nacionaes, vivimos momentos de emozón lembrando o episodio ademirabre da morte de Companys. ¡Exemprar morrer sentindo côs pes espidos o contauto da terra sagra da sua patria e nos beizos a múseca do seu nome!

As balas asesiñas do feixismo finaron coa vida física de Companys. Mais o que sempre perdurará e endexamais poiderán matar é a fe posta na liberazón dos pobos da Hispania e na redenzón do home. Hoxe, despois de tantos anos, a pesares de todal-as calamidades aituaes, e do apremento e esprito retardatario que reina na Península aquela ideia segue acesa con mais brilo que nunca; porque Companys, do mesmo xeito que o noso Castelao, Bóveda, Brañas e tantos outros, tiña razón cando soñaba con un mundo de liberdade para os pobos da Iberia.

IPUSA
INDUSTRIA PAPELERA URUGUAYA S.A.

EL IDIOMA GALLEGO EN LA UNIVERSIDAD DE SANTIAGO

por A. Villar Ponte

El mensaje del Centro Gallego de Montevideo pidiendo la implantación de una cátedra de nuestra lengua y de nuestra literatura en la Universidad de Santiago, por de pronto y luego, si es posible, en las Escuelas Normales de la región también, nos parece algo tan importante que no debe dejarse caer en el vacío como tantos otros documentos que de vez en cuando hacen gemir las prensas.

Aquel mensaje, como otro que ya comentamos de los gallegos de la Argentina, en pro de la Residencia de los Estudiantes compostelana, es de lo más serio que de los coterráneos emigrados llegó a la metrópoli. Lo que prueba que en Sudamérica hay ya núcleos de hermanos que tienen una noción clara de los problemas de su país. Tales mensajes constituyen el mejor *sumsum corda* para nosotros.

La galleguización de la Universidad de Santiago, de nuestras Escuelas Normales y de las escuelas de enseñanza primaria, creadas con dinero gallego en sentido castellano hasta ahora, por los emigrantes, son cosas que preocupan ya seriamente a muchos coterráneos radicados en la América del Sur. Y es que el problema de la lengua tiene para nosotros una importancia capital. Galicia solamente podrá salvarse si logra salvar su lengua —anhelo supremo y destacado del galleguismo novecentista— haciendo en ella una cultura original. Si lo contrario ocurre pasaremos a ser para siempre un territorio con habitantes rendidos, en vez de un país con alma, donde el hierro de la esclavitud ponga la marca estigmática del coloniaje.

El idioma natural de un país es el "ego ipsisimus" de un conjunto sucesorio de generaciones hecho por la acción y reacción continua de un determinado "etnos" con una determinada "geo" a través de los tiempos, hasta formar una conciencia racial, si ese idioma reune las características del gallego, entonces el abandono de su cultivo supone, amén de la pérdida de un fecundo sentimiento multisecular sin beneficio para los que lo han poseído, la renuncia expresa y voluntaria de toda actuación propia, por parte de quienes tal consienten, en la solidaridad universal de la cultura.

Nadie como nosotros, dentro de España, tiene en sus manos la llave de dos culturas; la de la lengua castellana y la de la lengua portuguesa. Ambas con posibilidad de expansión en sectores extensísimos. Si muchos millones de almas hablan el castellano fuera de la Península y en la Península, también y lejos de ésta otros muchos millones de almas se expresan en portugués, o lo que es en gallego "nacionalizado". No sabemos que jamás un paisano nuestro haya podido dejar de entenderse, sin dificultades de ningún género, con un luso.

El olvido total del idioma vernáculo, nuestro supremo don de originalidad y de genialidad colectiva —del que, quien reniega, reniega de su misma naturaleza, haciéndose desde semejante momento un onanista espiritual— olvido que no tardará en llegar si los intelectuales gallegos persisten en seguir colonizados, supondría —como dijo Fiz Mosterio— el aislamiento de Galicia de muchas regiones del mundo; en Europa, con Portugal; en Africa, con la Guinea y el Congo portugués, con Angora y Mozambique; en América, con treinta millones de brasileños; en Asia con Goa, Din y Macao y en Oceanía, con Tunor. Todos territorios ricos y de espléndido futuro a los que aún tenemos que sumar esas islas de la ruta atlántica que se llaman Cabo Verde, las Azores y Madeira, soberbios puntos terrestres en la inmensa plana semoviente del "mare nostrum" de enorme importancia porvenirista.

El caso de Galicia es el caso de solución bilingüística más claro, más serio, más trascendente que hoy se da en el orden terráqueo. No ya sólo desde el punto de vista espiritual, sino desde el punto de vista material también. Y ¿puede decir nadie que cultivando nuestro idioma nos exponemos a aislarnos del mundo? ¿Habrá nadie que dude de la conveniencia del cultivo del gallego en las escuelas? ¡Hermanos de América, hacéis la obra más seria al pensar en esto! Nuestro supremo anhelo cultural debe de ser el darle realidad a la profecía del bardo: "A lus virá para a caduca Iberia dos fillos de Breogán". Esta flecha lanzamos nosotros a blanco tan alto en el año 16. Y la flecha va agujereando el azul del infinito como los pájaros marinos de la parábola de Nietzsche. "En el cielo y en la tierra lo esencial es ser..." Para ser, el verbo gallego se ha hecho carne.

Nota de la Redacción: Este artículo ha sido publicado en la revista "Galicia" del Centro Gallego de Montevideo en el número 160-163 correspondiente a los meses junio-setiembre de 1930 y como consecuencia de la campaña que esta vieja y prestigiosa institución venía sosteniendo en favor del empleo del gallego en la Universidad compostelana, así como en las escuelas de primera y segunda enseñanza de toda la región.

Por desgracia, aún hoy, a más de un cuarto de siglo de la aparición de este magnífico artículo que comentamos, sigue siendo la lengua gallega prohibida en nuestra propia tierra, prohibición que ya data de cinco siglos pero que a pesar de ello sigue perdurando en todas las capas sociales del pueblo gallego ya que forma parte integrante de nuestro propio ser, de nuestra propia vida, de nuestra milenaria cultura.

FABRICA DE PASTAS
LOS DOS CASTILLOS
Av. Agraciada, 4274

CANABAL & Cía.
ARTICULOS ESCOLARES
Y DE ESCRITORIO
Av. URUGUAY, 1213

CAFE y BAR
"La Flor de Maroñas"
(CORUÑA SOCIEDAD ANONIMA)
- Bebidas Nacionales y Extranjeras
- Servicio esmerado. Precios módicos

Av. 8 de Octubre, 4702
Teléfono: 5 27 86

No aniversario de Castelao

Cumpreuse o día sete de Xaneiro un novo cabodano do pasamento do noso inesquecibel Alfonso Rodríguez Castelao. Canto mais se alonxa de nós aquela data tristeira na que o gran galego foise do noso mundo, mais esgrevia e grandeira se nos aparez a sua figura. Porque Castelao, como denantes Rosalía, viñan a sere encarnacions vivas da nosa Galicia, e mais que individuos eran a eispresión concreta da nosa i-alma coleitiva.

Castelao era tan fondo e tan sustancialmente galego que podería decerse que a nosa Terra falaba por él, falaba por medio das sus verbas, dos seus dibuxos e pinturas, das suas obras de cada día.

Canto hai en Galicia de dôr e espranza, de lembranza do pasado e arela no porvir sentio Castelao con forte e viva presencia que sabía comunicar a todol-os demais. Tiña a miragrosa capacidade de enxergar as fondas esencia da Terra e determiñar con crarividencia a roita a seguer.

Castelao soupo estar a outura d'este máxico e miragreiro don de senter e refrexar a Galicia.

No desenrolo das diversas aitividades de artista, de investigador, de político, de conferenciante, de autor de teatro e de novelista loitou Castelao cô pensamento sempre posto n'a outa ideia de server a Galicia e espertar nos galegos o sentemento de amor a sua Terra e a arela de facel-a grande, de soerguel-a, de facel-a culta, rica e ditosa poñéndoa ô nivel dos pobos mais progresistas da Europa. Castelao tíñase dado a Terra. Xa non pensaba n'él e pra él senón na súa Terra, por ela e pra ela. Esto ben-o sentían os bôs fillos de Galicia que en Castelao vían a encarnación vivente do seu pobo. Por eso era ben querido por todos, por todol-os galegos, calquera que fose a seu côr e a sua maneira de pensar sempre que se tratase de verdadeiros e leales fillos de Galicia.

A obra que nos deixou e inmensa e de grandeira valencia. A ela teremos de ir —coma de outros grandes, Rosalía, Curros, Pondal...— pra novar e reforzar o noso sentimento galego, pra tomar pulos nas nosas labouras en pro de Galicia. Pol-a vía da emoción: nos seus dibuxos, no album Nós, nos seus contos. Pol-a vía do coñecimento e da razón: nos seus manifestos e alocucions, e encol de todo, no xurdio guieiro espritoal e de aición social, cultural e político que é o libro "Sempre en Galiza". Este libro que é o gran testamento que nos deixou e que terá de ser lido e relido pol-os galegos de hoxe, de mañán e de sempre con adicación e referisión pra crarexar as nosas ideias encol da Terra, pra percisar os nosos deberes pra ela, pra descobrir os camiños mais doados, axeitados i-eficaces na nosa laboura a prol de Galicia.

Este foi o seu ideial, a loita de toda a sús vida. Por server este ideial houbo de morrer no desterro, martir incruento da pauliña que tén caído sobor de nosa Terra. Mais un día chegará en que Galiza e os demais pobos da Hespaña ollarán vir sobor d'eles unha "Alba de Groria". Ese día será aquel no que os esforzos de Castelao olláranse atinguidos.

Lembremos a Castelao cô corazón magoado pol-a dôr, pero que esta dôr no corazón nos serva pra recordar día por día o máisimo guieiro da galeguidade seguendo o seu exempro esgrevio e adicando ô soerguemento da Terra os noso meirandes esforzos.

Loitando por este ideial renderemos o millor e mais outo homaxe a Castelao e a todol-os "Bôs e xenerosos" que coma él todo o deron pra que Galicia fora libre e feliz.

¿UNHA PELICULA SOBRE GALICIA?

Con referencia a esa película famosa que se exhibeu n'o Centro Gallego d'esta Capital, e mais tarde en Bos Aires, tíñamos pensado facer un comentario. Como galegos que somos iste iba a sere intresado, e por elo cavilamos que é moito mais intresante copear simplemente un artigo aparescido n'un xornal da capital porteña que sendo feito por un arxentino será un pouco mais "imparcial" que nós, ainda que sexa mais moderado n'os seus comentarios.

JUICIO DE UN ARGENTINO

¡ESO NO ES GALICIA!

Por RICARDO PALMAS CASAL

"Periódicamente las carteleras cinematográficas de Buenos Aires, anuncian películas documentales o filmadas en Galicia, la hermosa "región española".

Estos films sobre el país gallego parecen hechos —parodiando lo dicho por el P. Sarmiento de los Anales del Reino de Galicia del P. de la Huerta— desde la Patagonia, ya que carecen de sentido económico, cultural, folklórico y cinematográfico, en lo que a la realidad gallega se refiere.

Actualmente se exhibe en la pantalla de un cine porteño, "Un viaje por Galicia", pobrísima producción de un gallego que quiso enseñar su patria y olvidó estudiar antes la verdadera trayectoria política, económica, lingüística e histórica de la nación gallega.

Como argentino, hijo de gallegos, le diré al productor de ese documental que las ciudades y aldeas galaicas pueden mostrar inmensos tesoros artísticos sin ser viviendas económicas para obreros, carentes de sentido estético, pero sí demagógico, nuevos edificios de gobierno, o inmensas usinas hidroeléctricas para iluminar ciudades de la estepa.

Desde el monte Santa Tegra, se puede filmar aparte de hermosos paisajes, la prehistórica citania celta (2.000 a 800 a.C.), su museo arqueológico y el mapa, la más antigua esquematización cartográfica de Europa, representando al río Miño, que no nos separa de Portugal como afirma el speaker, sino que nos une a él en magnífica y eterna comunidad de origen y lengua.

Betanzos aparece ascendida de categoría; de Capital de Provincia del antiguo Reino de Galicia y del propio Reino ha pasado a ser, por magnánico designio del productor, capital de uno de los siete reinos de Galicia (?).

En Santiago parece no haber otra cosa que mostrar, más que una feria, "pendones rojo y gualda", unas casas y algo de la catedral. El comedor del Pazo de Gelmírez, el panteón de los reyes y condes de Galicia, la casa Gótica (siglo XIV), una de las pocas que conserva la ciudad en ese estilo, la Real Colegiata del Sar (siglo XII), con rara inclinación de muros y columnas siendo sostenida por contrafuertes exteriores (siglo XVIII), etc. deben ser parte de otra ciudad. Posiblemente la bruma no les permitió ver esos monumentos, al productor del desafortunado documental.

Pontevedra, refleja una aldea amadrileñada, con una plaza de toros llena de ¡olés!, chulas de peinetón, y claros en las graderías. Finalizando, la visita a la "boa Vila", un desfile de carrozas con hermosas mujeres, lujosos decorados y nenos remendados llenos de hambre y angustia, que ven cómo los "señoritos" se divierten castizamente a costa de sus penurias.

Pero la nota pintoresca, si así se le puede llamar, de este seudodocumental, es su fondo musical. Comienza con un pasodoble torero de rompe y rasga; continúa con un aire tropical con maracas, trompetas y una voz melodiosa que nos quiere convencer de que Vigo es faro de España.

Y así, mezclando música andaluza, aires seudogallegos, con canciones gallegas auténticas con gaitas y tamboriles sin maracas y trompetas cantadas en lengua propia y no en una extranjera, transcurre este divertido y a la vez indignante film que pretendió mostrar a Galicia."

A este artigo podíamos engadirlle moito mais. Podríamos expricarlle o "direitor" como esas bandeiras "rojo y gualda" que aparescen no documental e tanto gusta de "filmar" son postas con anterioridade a todal-as festas por un orgaismo de governo que está somente adicado a eso, acrararlle esa "industrialización" hidroeléctrica, falarlle de cómo son feitas esas "viviendas protegidas" —de cuio tipo de construción é un triste expoñente a tremenda catástrofe que se dou non ha moitos días en Ribadelago— e tamén lle diriamos a canto montan os miles de pesetas que hay que dar como prima para ocupl-as. En fin, moitas mais cousas pero coidamos abonda cö dito pra referirse a unha porpaganda encuberta (e mal feita) que ademais de eso serve pra encherlle os bolsos a un señor que de xeito vergoñento exprota o sagro nome de Galicia.

UNHA PAXINA DE CASTELAO

O PROBLEMA DA LINGOA

O neno galego que vai á escola fala unha língoa diferente, pero semellante á do mestre: unha língoa que non é a dos libros nín a das cartas que se reciben na sua casa. O neno esfórzase en falar na língoa do mestre que considera superior á que falan os seus pais. O neno deprende a decir moitas coisas sen saber ben o que dí e sen comprender ben o siñificado das verbas que pronuncia. A interferencia das duas língoas rebaixa o desenrolo espritual do neno, porque non sabe falar na língoa do mestre e ten vergonza de falar na língoa que mamou. O neno non é dono de ningunha língoa, porque o idioma imposto non logrou matar o seu idioma natural; pero logrou degradá-lo. O neno perde a espresión espontánea do pensamento e sofre un complexo de inferioridade que non o abandoará mentras viva. O neno que sofre os efeitos do bilingoismo e non pasa polos grados superiores do enseño perde aquela orixinalidade verbal que conservan os analfabetos intelixentes. Resulta inferior a un analfabeto.

O neno coida que non se pode escribir a língoa que fala e que somentes se escribe o castelán. O neno perde na escritura os poucos recursos de espresión que ainda conserva para falar. O neno deprende a escribir catro frases en castelán e con elas ten que amañarse. O neno galego, ainda dispois de chegar á edade adulta, endexamáis deixa nunha carta o cunho de seu caráiter e da sua persoalidade. O resultado final é que a língoa imposta "non fecunda o campo das ideias" e que os galegos aldeáns van perdendo, pouco a pouco, os coñecimentos escolares. E dispois de saberen ler i escrebir, trócanse, moitas vecs, en analfabetos.

Eu sei todo esto porque o esperimentei e porque foi comprobado noutros países semellantes ao noso. Eu tamén son fillo do povo e fun á escola sen entender ben a língoa do mestre, e tamén vin como tres compañeiros de fala castelán eran os máis adiantados, e non porque tiveran máis talento, segun comprobei máis tarde, señón porque falaban a língoa do mestre. Qué neno galego non sofreu esta mágia!

A nosa xenerosidade podía ser tan sublime que aturásemos o sistema nivelador do enseño, coma nos tempos máis recuados da monarquía borbónica pero non ademitimos que a República democrática siga inzando a nosa Terra de mestres forasteiros, que desconecen a fala dos nenos que deben educar e instruir. Para que comprendades a fondura destre crime abonda que contemos unha anécdota:

Chega un mestre andaluz a unha escola galega. O mestre não entende a fala dos nenos, e os nenos non entenden a fala do mestre. O mestre dibuxa unha cunca no encerado e pergúntalle a un neno: "Cómo se yama lo que acabo de dibujá?" O neno non contesta. Entón o mestre andaluz que axudá-lo: "Te a, ta; seta a, sa..." E o neno contesta: "Cunca". Entón o mestre, que non sabe o que dixo o rapaz, ceiba unha gargallada... Esta gargallada, de aparente inociudade, é, non embargantes, un tiro que o neno recibe no centro máis nobre do seu esprito, unha ferida cicáis incurable.

Para que a escola galega sexa proveitosa non abonda con utilizar nos primeiros grados do enseño a língoa materna dos nenos; é mester —poño por caso— outra distribución das vacacións e dos horarios, axeitando as ordeanzas do curso á vida rural de Galiza. Pensade nas choivas e frios do inverno, nos camiños aldeáns e nas distancias que os nenos percorren para chegaren á escola, mollados e aterecidos. Por outra banda é necesario crear escolas de formación campesiña, que diñifiquen a comunidade aldeán, fomentando o esprito comunal, inculcando o apego éé terra nativa e creando a base dunha amplia cultura téinica e agraria. A escola rural debe ser diferente é escola vilega ou cibdadán. Para esto compre formar escolantes especializados, con destiño ás aldeas. Asi evitaremos que as nosas escolas ruraes sexan lugares de tránsito para escolantes señoritos ou para mestres que se afogan nos climas labregos.

A escola única, inspirada en principios democráticos, non se pode trocar en axente igoalitario, que arrase os aicidentes naturaes do esprito. Mirando ao intrés do meno, "a pedagoxia non pode ser niveladora", e, polo tanto, compre saber qué entenden os "mandóns" da instrución pública por "escola única". Escola unificada para lograr que todolos hespañoes conquiran un minimum de coñecimentos para loitaren na vida e para trocárense en elementos úteis á coleitividade, está perfeitamente ben; pero escola única como sistema de política asimilista, para lograr unha cultura uniformada, matando as variedades culturaes —que é riqueza de todos—, eso é un xeito feixista. Eso nunca. Escola que non garantice a cultura de creación, escola que non utilice o idioma materno dos nenos, como xeito pedagóxico indiscutible, escola para Galiza igoal que para Castela eso nunca. Ese sistema fire a nosa diñidade, porque somentes un povo salvaxe ten a obriga de deixarse asimilar, somentes un povo salvaxe pode ser esterminado. Os galegos debemos opornos a un sistema de educación que emprobece o esprito do noso povo e que tende á sua esterminación como elemento de cultura.

(Sempre en Galiza, págs. 109-111.)